

ההיסטוריה של קהילת המודיעין הישראלית מתחילה ביציאת מצרים, עת התגבשו בני ישראל לעם, ונמשכת עד ימינו אלה. אירועים שונים של הקהילה, אנשים שפעלו במסגרתה, שיטות העבודה בה ומבצעים רבים שביצעה נשאר עמומים מעיני הציבור הרחב. חלקם התפרסמו רק בחלוף השנים, או בעת תקלה, ורק מקצתם זכה לפרסום בבולי ישראל. ברוב המקרים אין הבול קושר בין הציור שעליו לבין קהילת המודיעין. מטרת מדור זה היא לספר על הקשר בין הבול ובין הקהילה, על שיטות עבודה של המודיעין המשתקפות בבולים ישראליים ועל אנשי מודיעין לפני קום המדינה ובשנות קיומה המופיעים בבוליה

בול פגיעה

בולים ישראליים מספרים על המודיעין

שמעון אביבי | shimon.avivi@gmail.com

בול טדי קולק, הונפק ב-26.2.2012, כיתוב על הבול: "טדי קולק התרע"א - התשס"ז 2007-1911, כיתוב על השובל: "ראש עיריית ירושלים התשכ"ו - התשנ"ד 1993-1965"

לממלא מקום מפקד פיקוד הדרום וב-1959 מונה שנית לראש אגף המודיעין. ב-1962 השתחרר מצה"ל בדרגת אלוף. בתום מלחמת ששת הימים מונה למושל הצבאי הראשון של הגדה המערבית ומזרח ירושלים. בשנים 1975-1978 כיהן כשגריר ישראל באו"ם. ב-1983 נבחר לנשיא המדינה, תפקיד שבו כיהן עד 1993. חיים הרצוג נפטר ב-17 באפריל 1997 ונקבר בחלקת גדולי האומה בהר הרצל בירושלים.

בול חיים הרצוג, הונפק ב-17.2.1998, כיתוב על הבול: "חיים הרצוג התרע"ט - התשנ"ז, כיתוב על השובל: "נשיא המדינה התשמ"ג - התשנ"ג"

בול יצחק שמיר, הונפק ב-26.5.2013, כיתוב על הבול: "יצחק שמיר התרע"ו-התשע"ב 2012-1915, כיתוב על השובל: "ראש הממשלה התשמ"ד 1983-1984, התשמ"ז-התשנ"ב 1992-1986"

בידי איסור הראל למוסד ושירת בו בתפקידים מבצעים. ב-1962 הוא קיבל תחת פיקודו את "מפרץ", יחידת הלוחמים של המוסד. עם פעולותיו נמנו מעקב ופגיעה במדענים הגרמנים שעסקו בפיתוח מערכות נשק חדשות במצרים. בשנת 1965 פרש מהמוסד.

ב-1970 הצטרף לתנועת החרות ונבחר לכנסת. ב-1977 נבחר ליו"ר הכנסת, ב-1980 התמנה לשר החוץ וב-1983 נבחר לראש הממשלה, תפקיד שבו שימש במהלך שלוש קדנציות. יצחק שמיר נפטר ב-30 ביוני 2012 ונקבר בחלקת גדולי האומה בהר הרצל בירושלים.

2. טדי קולק נולד ב-27 במאי 1911 בהונגריה וב-1934 עלה ארצה. במהלך מלחמת העולם השנייה מילא תפקידים מרכזיים במחלקה המדינית של הסוכנות היהודית. בשנים 1952-1950 שימש ציר בשגרירות ישראל בווינגטון, שם יצר את הקשרים הראשונים בין קהילות המודיעין הישראלית והאמריקאית. בשנים 1952-1964 כיהן בתפקיד מנכ"ל משרד ראש הממשלה. ב-1965 נבחר לראש העיר ירושלים,

ראשי קהילת המודיעין

עד כה הלכו לעולמם 13 ראשי שירותים של קהילת המודיעין באמ"ן, שבש"כ ובמוסד, אך רק אחד מהם הונצח בבול ישראלי - בשל היותו נשיא המדינה. חיים הרצוג נולד ב-17 בספטמבר 1918 בִּבְלֶפָאָסְט בצפון אירלנד וגדל בִּבְדֶּבְלִין בירת אירלנד. בשנת 1935 עלה לארץ ישראל וב-1936 התגייס ל"הגנה". ב-1938 החל ללמוד משפטים באנגליה וב-1942 הוסמך כעורך דין. בדצמבר 1942 התגייס לצבא הבריטי ושירת כקצין מודיעין בשריון.

ב-1947 שב הרצוג לארץ ומונה לראש אגף הביטחון במחלקה המדינית של הסוכנות היהודית. בתחילת מלחמת העצמאות שירת כקצין המבצעים והמודיעין של חטיבה 7 ומדצמבר 1948 עד אפריל 1950 עמד בראש מחלקת המודיעין במטה הכללי (לימים אגף המודיעין).

עד 1954 שימש נספח צבאי בארה"ב ועד 1957 היה מפקד מחוז ירושלים. בינואר 1958 מונה

אנשי קהילת המודיעין

1. יצחק שמיר נולד ברוסיה ב-15 באוקטובר 1915 ועלה ארצה ב-1935. ב-1937 הצטרף לארגון אצ"ל וב-1941 עבר ללח"י והיה חבר בשלישייה שהנהיגה את הארגון. בשנת 1955 גויס

סמלים ומתקנים

בגיליון מזכרת לכבוד יום העצמאות ה-40 למדינת ישראל, שהונפק ב-19.4.1988, מופיעים סמלי חילות צה"ל, בהם **סמל חיל המודיעין**.

חיל המודיעין (חמ"ן) הוא חלק מאגף המודיעין (אמ"ן). החיל אורגן מחדש ב-1976 על רקע המלצות ועדת אגרנט ובעקבות החלטת ראש אמ"ן דאז שלמה גזית, שאמ"ן יתמקד בנושאי ההערכה וההתרעה ואילו הפיקוד על היחידות והניהול יבוצעו בידי קצין מודיעין ראשי (קמנ"ר) בדרגת תת אלוף, שהועמד אז בראש החיל. כיום החיל אחראי בעיקר על מודיעין השדה, המשאבים ובניין הכוח באגף, החל מאיתור מיועדים לשירות באגף וכלה בקיום ההכשרות השונות.

בול המרכז למורשת המודיעין אתר הנצחה ממלכתי לחללי קהילת המודיעין, הונפק ב-9.4.1991. כיתוב על הבול: "המרכז ללימודים מיוחדים (C.S.S.) להנצחת חללי קהילת המודיעין". כיתוב על השובר: "יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל התשנ"א"

בשנת 1983 חברו יחדיו ותיקי קהילת המודיעין (אמ"ן, שב"כ, המוסד ונתיב), המשפחות השכולות וגופי קהילת המודיעין להקים **מרכז הנצחה לחללי קהילת המודיעין ומרכז להנחלת מורשת המודיעין – המל"ם**. מאז נחנך המרכז משמש האתר הן להנצחה הן כמרכז תיעוד חינוכי, שנועד להנחיל את מורשת המודיעין לציבור הרחב ובעיקר לדור הצעיר בישראל. מלבד אתר הזיכרון לנופלים ומרכז נתונים ממוחשב, האתר פועל להנחיל תרשימים של מבצעי מודיעין; לנהל מרכז מידע למודיעין ולטרור; לנהל מכון לחקר המודיעין; לקיים מפגשים, דיונים וימי עיון בנושאי המורח התיכון והמודיעין; להפיק את הביטאון מבט מל"ם ואת איגרת המידע האלקטרוני לחברים "רואים מל"ם"; ולהפעיל ספרייה ותצוגות בנושאי מודיעין. ☒

מאותו הכפר", כולל הבית האחרון המתאר את מותו של אחד הידידים. במלחמת יום הכיפורים התנדב זאב'לה עמית לשרת במפקדת אוגדה 143 בסיני, בפיקוד חברו הטוב אלוף אריאל שרון. ב-17 באוקטובר 1973 נהרג עמית בהפגזה מצרית על חצר הצליחה ליד תעלת סואץ, והבית האחרון בשיר הפך למציאות. זאב'לה נקבר בכפרו נהלל, שבו ממשיך להתגורר חברו יוסף רגב יב"א.

4. אריאל (אריק) שרון נולד ב-26 בפברואר 1928 בכפר מל"ל. ב-1925 הצטרף לארגון ה"הגנה". במלחמת העצמאות שירת כמפקד מחלקה בחטיבת אלכסנדרוני ונפצע בקרבות לטרון. ב-1949 מונה למפקד פלוגה, שימש כמפקד סירת אלכסנדרוני ואח"כ כמפקד סירת גולני. אף כי לא עבר הכשרה מודיעינית מתאימה, מונה שרון ב-1951 לקצין המודיעין של פיקוד המרכז. עיקר עיסוקו היה לחימה בהסתננויות מיהודה ומשומרון לישראל.

המטכ"ל אישר פעולות גמול נגד הכפרים שעקבות המסתננים הובילו אליהם. שרון ריכז את המודיעין לפעולות אלה ותדרך אישית את מפעלי הסוכנים ביחידה ש"מ 10 בכל הקשור לתוכנית האיסוף ולסידורי הקשר עם הסוכנים. הוא יזם הפעלת חיילי חי"ר לפעולה מודיעינית כי גרס שניתן לחדור לשטח האויב בנקל כדי להשיג ידיעות חיוניות בשטחים הקרובים לגבול. ב-1952 שירת כקמ"ן פיקוד הצפון וזיזם חטיפת שני חיילים ירדניים לשם החלפתם בשני חיילי צה"ל שנפלו בשבי.

בסיום תפקידו באותה שנה היה מיועד להשתתף בקורס הבכיר למודיעין אך העדיף לצאת ללימודים באוניברסיטה העברית. הוא "נשלף" משם ב-1953 להקמת יחידה 101, יחידת הקומנדו הראשונה בצה"ל, והוביל את פעולות הגמול. בהמשך דרכו בצבא שימש שרון מפקד חטיבת הצנחנים ב"מבצע קדש", היה מפקד אוגדה בסיני במלחמת ששת הימים וזכה לתהילה על הקרבות שניהל באום כתף ובאבו עגילה.

בתחילת שנות ה-70 היה מפקד פיקוד הדרום ומיגר את הטרור ברצועת עזה. במלחמת יום הכיפורים חצה עם אוגדתו את תעלת סואץ והביא למפנה במלחמה. ב-1982, בהיותו שר הביטחון, הוביל את ישראל למלחמת לבנון הראשונה. ב-2002, בהיותו ראש ממשלה, יזם את מבצע "חומת מגן" למיגור הטרור ביהודה ובשומרון. ב-2005 פינה את כל היישובים מרצועת עזה וארבעה יישובים בצפון השומרון, במסגרת תוכנית ההתנתקות שהגה. ב-11 בינואר 2014 הלך לעולמו לאחר שמונה שנים שבהן היה שרוי בתדרמת בעקבות אירוע מוחי שבו לקה. הוא נקבר ב"גבעת הכלניות" בקרבת חוות השקמים שבה התגורר עם משפחתו.

בול "אנחנו מאותו הכפר", הונפק ב-12.4.2011, כיתוב על הבול: "יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל התשע"א 2011, אנחנו מאותו הכפר", כיתוב על השובר: "ובלילות שישו שרור חרישי בצמרות שורות עובר אז אני אותך זוכר, נעמי שמר"

תפקיד שמילא במשך 28 שנים, עד 1993. קולק נפטר ב-2 בינואר 2007 ונקבר בחלקת גדולי האומה בהר הרצל בירושלים.

3. השיר "אנחנו מאותו הכפר", שכתבה נעמי שמר ב-1966, מגולל את חברותם והתבגרותם של שני ידידים, שאחד מהם נופל בקרב. השניים הם זאב עמית ויוסף רגב, בני נהלל וילידי שנת 1927, שהיו חברים קרובים וניהלו אורח חיים דומה, שכלל עבודה חקלאית במשק, שירות בגולני במלחמת העצמאות ושירות ביחידה 101 ובצנחנים. השניים שירתו במוסד בשנות ה-60, שם פעלו בעיקר בארגון ההגנה העצמית של יהודי צפון אפריקה ובמבצעי העלאה חשאית שלהם ארצה.

ב-1964 שהתה נעמי שמר בפריז והתיידדה עם זאב עמית, שהתגורר בעיר עקב תפקידו במוסד. היא הכירה במחיצתו גם את יוסף רגב, שבא לבקר, ושמועה על ידידותם האמיצה. ב-1966 היא כתבה בהשראת סיפורם את השיר "אנחנו

בול אריאל שרון, הונפק ב-27.1.2015, כיתוב על הבול: "אריאל שרון התרפ"ח - התשע"ד 2014-1928", כיתוב על השובר: "ראש הממשלה התשס"א - התשס"ו 2006-2001"